

ACC. N:R M. 8605 : 1-24.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Fru Alstad Berättat av:
Uppteckningsår: avskr. 1942. Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Efterårets märkesdagar.

M. 8605: 1.

Augusti månad kallas ända sedan 1600-talet Skördemånad. Sitt namn har den fått af den romerska kejsaren Augustus. Romarne kallade månaden förut Sextilis, deras sjätte månad, emedan de började året med Mars. Solen löper nu i jungfruns stjernbild, från den 14 aug. till och med den 13 september.

Ur bondepraktikan heter det:

"Peder blev bunden med länkor hardt,
Efter honom kommer Laurits snart,
Och då blev Marie dernäst,
Uti himmelen vår Herres gäst,
Och Bartholomeus den gode man,
Christi tro kungjorde han."

I denna månad skall man ej bruka läkedom som är gjord av honung, ty det är skadligt uti hunddagarne och vakta dig för söt mat och mjölk."

(Vad som skall göras få vi veta i följande rim:

"Nu slår jag av bjugget(kornet) det vita
Jag ser dertill om lian kan bita.
Jag dricker och äter bitter mat.
Och plägar mig väl af skön salat."

(I augusti börja årets första järnnätter att komma och sommaren lider mot slutet.

I folkmunnen heter det:

"Den fyste kommer Petter fäng

Han ryggar alla gamla täng." (=tecken).

Han kommer å runstaven med sina fatbojor och nyckeln. Med denna skall han öppna förrådsrummet där den feta och tjocka fårmjölken förvaras och insamlas i sin medhafda "syltemilkbytte o slöv." Han vill härmed påminna att nu börjar fårmjölken bli fet och tjock och nu är det tid att samla till vinterförlag derutav. Det gamla förrådet dugde ej ty den "pjöste" om den gömdes för länge.

Den 10 St: Laurentius med sitt halster till minne av att han blev stekt på eld. Då de stekt hans ena sida sade han till sina bödlar "tagen nu och äten av denna sidan medan Ni steker den andra. Nu är det tid att räkna sina bikupor och göra sig av med de bisamhällen som ek kunna leva vintern över. Detta är symboliskt med den stekta Laurentius ty för att komma åt honungen rökades kupan så att bina voro half döda, brändes bikupan om ~~xxxx~~ i och för att äta av dess honung ahuru bina ej äro fullt döda. Laurentius kommer också med sädesslagen ty nu är det hög tid att "skräfta" (när den ej strax rentröskades) av råg till såväl brödfödan som icke minst till utsäde varefter det fick rentröskas när det blev tillfälle utåt vintern. Som vårsädshuggningen också brukade taga slut vid denna tid påminner han också om att söka "ta haren vid det sista huggandet." (Här levde i folktron vid sidan av katolska helgonen kvar nordens gamle gudar. Så skulle det vid sädens huggning alltid lemnas de sista hafrestråna kvar oskurna till Nordskyttens (Odins) häst så blev det god äring till ett kommande år. Likaledes skulle det vid bindningen av samma orsak läggas undan en viska säd.

Vid bindningen sökte alla undvika komma till att binda sista neken, ty den skulle det gå galet för. Hon eller han skulle nemligen komma att innan året "hoppa övet skaklarna" och få något att leka med. När väl den sista nejen var bunden med ett band hjälptes alla att forma denna som en menniska, med huvud armar och fötter och så kallades den "stoddaren" och ej "stadaren" som benämningen uppgives i lärda avhandlingar, att den skulle hava hettat. Jag försäkrar att om någon kommet på 1880 talet till en gammal man eller kvinna och frågat om de sett "stadaren" skulle de svara "stattedaren" och en skolgosse då svarat "i må väl vidde va stoddaren e förnåd". Den gamle skulle då svarat "ja de motte väll va forr en bobbe som helst vidde. Ä do "stadaren" ett köpstenamn po stoddaren." Den som bundet stoddaren skulle sitta överst vid bordet på höstegillet o.s.v.

Den 15 är det vårfru Mariés hemmelsfärdsdag om solen skiner vackert denna dag blir det ett gott vinår så att vinet mogna också i Skåne. Ett gammalt rim härom lyder:

Om solen skinner klart efter sin art
På Vårfru hemmel-färdsdag
Det låter sig för ett gott tecken lyda
Förty det vill mycket gott vin betyda."

Om någon vill snart dö, bör han låta öppna åder denna dag så lever han endast cirka fem dagar deröver. Nu är det också tid att börja göra rågsåningsjorden i ordning vårfru förör till en herré i sällskap som raspar i jorden. Under alla omständigheter bör den sås innan den 10 september.

Den 22 St: Simphorianus är sommaren tillända och då börjar hösten att tillstånda. Den 23 slutar röt månaden och då går solen från Frejas gyllene borg om vilken det i rimmet hette:

"Der i Lesrums sal, den perleprydde
Hon den sköna Freja skulle skåda,
Den asynjan, som vart menskohjerta
värmar med sin kärleks milda flamma.

Den 23 går solen i våra förfäders solhus Folkvang skönhets och kärleksgudinnan Frejas gyllene borg, som troddes vara belägen just vid den trakt av hemmelen der solen nu löper under Lejonets konstellation och befinner sig vid denna tid i en trakt der alla gudinnorna påstodos hava sina boningsplatser. Sesrymer(Sesrum) kallades Frejas herrliga sal, der hon mottog de unga kämpar, som valkyriorna åt henne på slagfältet utvalde. Derför infaller vid denna tid årets varmaste dagar som vi kalla röt månaden och hösten har taget sin början.

Nu under röt månaden bli hundarna lätt vilda och få giftiga tänder. Det var därför, som de gamle varnade så mycket för att akta sig, att bli hundbiten i denna tid ty det läktes aldrig riktet åtminstone inte invärtes utan kunde utbryta om långliga tidor ånyo.

Härefter passerar Solen förbi konstellationen Jungfrun in i våra förfäders nionde Solhus Glitner och man föreställde sig då att Solen var inne i Forsetes borg. Forsete var rättvisans gud och som av Balder och Nanna. Allt vad inbillningen kunde påfinna till smyckandet av ett gudapalats, hade den sammanfört i Glitner. Alla väggar voro överdragna med guld. Taket

som var av silver vilade på masiva guldpelare. Fönstren bestodo av idel stora genomskinliga ädelstenar vidare heter det om denna gudaboning:

"Vid hemlaborgen Glitner står en fager,
Guldlockig mö och ner till Midgård ser;
På hennes bud en liten ljusalv drager
Med snabba *vingars* par till jorden ner;
Och för dem upp till hemla mön, som ler
och samlar dem och se'n med fulla händer.
Strör blomsterfrön kring jordens alla länder.

Den 24 kommer Bartelomeus med ett svärd med vilket han avhugger den mot himmelen slingrande blommande växten och met ett förfärligt väder varom det säges i 1687 års almanacka.

"Ach huru starkt ett Wäder thet blås från östan redd.
Och hvirflar sig i längd och bredd."

Med detta *äy*der samlar nu Bartholomeus alla sommarens blomsterfrön - som det säges i ovanstående rim - och strör dem kring alla jordens länder.

En av mina bekanta har omtalat att hans mormor brukade varje år på Bartholomie dag tidigt på morgonen utlägga en sammansnodd halmviska, som hon återtog på kvällen men varför mindes min berättare icke.

Batholomeus är i 1687 års almanack utsatt såsom en hälgdag.

Den 29 hava vi ju Johannes döparens halshugningsdag, med ett mans-

hufvud på ett fat å runstaven. Denna dag skulle man jemt utmed jordytan avhugga alla skadliga träd och buskar vilka man ville att de skulle dö ut så gjorde di detta.

Höstmånaden säger:

"Me kjörevind(?) haver Bonden sitt läss
o sette i stack o i hess.
Ty mången bonde haver slette lador
Som visserligen ej konnet baader."

September kommer av det latinska ordet septem eller sju Romarnas sjunde månad. I almanackorna har den i århundraden kallats Höstmånad. Men i folkmunnen kallas den för fiskemånad.

I bondepraktikan heter det:

"Egidus han var en abbot väl from,
Marie blev född och dernäst korset kom,
Och Lambert söker fast efter Mattheum.
Mauritz sade med list,
Nu kommer snart Michel vist."

Uti detta katolska rim har vi omnämnt alla månadens märkesmän. Solen löper i viktens stjernbild och är deruti ifrån den 14 till den 14 oktober. Vad man skall uträtta och hälst äta i denna månad får vi reda på i följande rim.

M. 8605:7.

7.

"Nu skall bonden sitt korn uttröska,
och fiskaren fångar sillen den färska,
Svinnefläsk jag gärna äta må
Desslikes fåramjolk och getamjolk också.

Den 1 kommer abboten Egidius med ullsaxen att den skall vara till reds
det blir Mickels ny.

Den 8 hava vi morsmässodagen eller Jungfru Marie födelsedag. Och der-
för buga alla sommarens blommor och falla till marken så nu blir det slut
med blommorna för detta året ja till och med den nu börjande tidtösandsblom
mor ligga nakna ^{ut}åt marken och kallas der för nakna jungfrun. Rönndruvan
glöder och flyttfåglarne börja tänka på varmare länder och svalan reser sin
väg just denna dag. Nu måste rågen hälst vara sådd varom det heter:

"Nu färjar solen faselet rött
Men mångt ett år har vi ingen nöd
Till vintersäden vi åter måste plöja
o jöde marken med alt vårt möj."

Den 14 är det korsmässodagen om hösten. Då skulle
höstetinget börja varför vi hava korset och trefotingen å runstaven.
Eftersom det är korsmässodagsmaren blir det alltid några vackra dagar nu.

Den 17 då dag och natt äro lika långa kommar bispen Lambert med fåret
och sökande sig bort till Matheus den 18 med sin getabock avbildade å run-
staven, tydningen båda djuten ett minne från deng amla hedniska höst= och

offerfästen som skulle utföras nu när det var höstdagjämningen. Matheus-
 dagen har varit hängdag på 1600 talet ty den där märkt med röda bokstäver
 i likhet med Mickelidagen den 29. Å runstaven går det för matheusdagen en
 ängel med ett palmblad i handen mot getabocken som är avbildad över den
 23 eller samma dag som de gamla firade skörde- och höstfästen. Solen gick
 gå in i Solhuset Noatum, der Nord, vindarnes gud, bodde och roade sig med
 fiske. Han var ju även rikedomens gud och från sitt tätt intill hafsstran-
 den belägna palats sände hem gåvor över all världen till dem som rätt an-
 ropade hans beskydd. Åt många förlänade han rikedom, men mot andra var och
 förblev han obeveklig. Det heter därför:

"Rikedommen Gud

Står vid havets strand

Vinkande sin brud.

Med en kraftfull hand

Kastar han sitt nät

Uti böljan blå;

Rika skatter då

Hopas i hans fjät

Tätt invid hans garn

Firas skördens fäst.

Der varit Midgårds barn

vänligt bjuds till gäst

och helt nära stå

Blomma röd och vit.

Blomma gul och blå.

Se med längtan dit

Hvarest elden tänds

och i brokig ring

Glada dansen vänds

Fjärils lätt omkring."

Genom att jämföra å runstavens stående får och getabock samt nedan
 omtalade fisk med nordiska gudasagan spåras tydligt dess samband.

För samma dag eller höstdagjämningen är det i en del runstavar också
 avbildat en sill. Fiskaren Matheus kom således också och ville kongöra vad

alla människor veta att nu är sillen god och dugelig att förvara till vinterbruk, vilket av almänheten varit känd i Norden långt före fiskaren Wilhelm Benkels i Brabant, som på 1400 talet skall hava uppfunnit konsten att salta sillen.

Att aposteln Matheus kommer med fisken har också en annan betydelse. En fisk var de kristnas *lösen* bland hedningarne. Då en kristen reste omkring bland hedningar och tvänne personer möttes vågade de ej strax giva tillkänna om de voro kristna eller ej. De kristna brukade därför med sin stav på marken rita sin *lösen* en fiskfigur. Var den mötande också en kristen så förstod han genast vad denna fisk betydde, men var det en hedning begrep han ej *lösen* figuren och då vågade den anlände je giva sig tillkänna som en kristen.

M. 8605:10.

101

Bilaga att införa efter spinning den 28/9

Gamla spinningåtan lydde: Ligger po låred tittor po såred rätt som de smotter de ing. Betyder att spinnorskorna har tokatten, de något sammanvridna ullkardorna liggande på låren då de spinna. Altefter som de av tokatten tager en ullkardning och drager den ut till tråd smotter den ing genom nocke yed po nocke löjed po ryllan som dragas fortare runt av rocke hjulet än nocketöjed som snor ullkardan till tråd.

Gamla väfgåtan lydde: Mannen kom himm me sin stifverbass o hängde den po kvingans lönfjös. Lönfjös gasi ti o hoppa o stifverbass ga si ti o dropa. Do sa kvingan la lår skilla hår o picka po men de står.

Förklaring: mannen kom in i stugan med sin stuffrusna kappschong (kapprock med fastsytt pickelhufva.) Han hängde den på kvinnans väf. Hon satt och väfde vadmalsräckan som var så stuf att väfva så att väfven hoppade på golvet. Av rumsvärmen gaf kapprocken sig till att droppa. Kvinnan lät "fodsporren"(låren) skilja vadmalsväfvens skäll och sen hon slått väfskotten med trådrullen igenom räckans skäll knabbade(pickade) hon tråden till väfräckan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 8605 //

11.

Den 28, Leonard, som ursprungligen hette Weneslaus är ju mickels-
afton. Denna dagen har sin märklighet derigenom att sådant vädret blåser
denna dag skall också sädespriserna hålla sig under ett helt år. Om det t.
ex. blåser hårt på morgonen och mer och mer saktar av mot kvällen så är
och blir säden dyrast på hösten och sjunker jemt hela året. Om det deremot
är lugnt på morgonen och stark blåst uppemot middagen samt sedan lugnare
på eftermiddagen och stark blåst mot kvällen kommer säden att sitta och
sjunka under motsvarande tidor av året.

Den 29 Michael(överängenl) är utmärkt med en våg och en lur å runsta-
ven. Med vågen uppväger han årets gröda, men med luren blåser han och ger
besked om ett års väder och vind, varifrån det kommer och hur starkt det
skall bliva under årets olika dagar. Blåste det stark östanvänder fingo vi
sträng vinter. I följande gamla rim få vi reda på hela följande år:

"Tag ett eke ollon St. Mickelsdag.

Af vilket du blifver förfaren i din sak.

Är det etterknoppor betyder ett ondt år

Haver det flugor, ett medelmåttigt du får,

Är deruti matkar²(maskhål) betyder gott.

Är det intet kommer helsot.

Äre ekollonnen många och tideligen komna,

Då se vad vintern vill göra skade eller fromma

Med mycket snö något före jul.

Derefter må du väl löpa i skjul.

Äre ekeållonnen invärtes sköna,

M. 8605:12.

12.

Då vill det oss en god sommar röna,
Skönt korn skall växa tid,
Som skall borttaga hungrens qvid.
Äre de invärtes våta och fuktiga.
En våt sommar betyder det visierlig.
Äre de magra då bliver sommaren het.
Här haver du av ekeollonnen ett gott besked."

Mickels afton var det tid för kvinnorna att sitta uppe och göra hemslöjd vid ljus såsom karda spinna m.m. Vid denna tid skulle också frukt och köksväxterna vara mogna att upp och intaga till vinterbehov liksom pantoflorna. Först den första oktober skulle hantvarkarna fortsätta arbetet vid ljus om kvällarne.

M. 8605:13

13

Oktober.

Månadens namn härleder sig av Romarnas åttonde månad octo. Den kallades redan i 1600 talets almanackor för Slaktemånad, vilket namn också är vanligt förekommande i folkmun. Men tillika kallas den också sädesmånaden på grund av att sädeströskningen nu skall börja för allvare. I ett gammalt rim heter det:

"Så kom då Frans med St: Brita sin,
Dionysius kallar hon till sin,
Calixtus, men Gallus och Lucas evengelist.
Hava elftusen jungfrur till gäst."

Uti detta katolska rim omnämnas alla månadens märksmän. (Vad man deremot skall företaga och uträtta under denna månad få vi veta i detta rim:

"Nu skall man plöja och rågen⁺ så
Med nytt vin man faten fylla må
Nu månd kölden till oss skrida
En varm kakelugn kan jag väl bida."

+ rågsådden skulle
hälst sås den 7 sep-
tember var den ej då
såd var det senast
nu.

Solen löpar i Skorpionens stjernbild från den 14 okt. till den 13 November. Fruktmognaden inträder nu och frukten samlas innan nattfrosten skadar den samma.

Det heter derom:

"Nu sank vi eble o parror samman,
Eblet faller ej långt frå stammen.
Men är de ov träfrult en dålig höst.
Då ä vårt arbej blott frukteslöst."

Uti denna månad skall man vara klog och snell till att vakta ljus och eld så att ej hus kommer i "lue(låga) ty nu e de försent o bye"(bygga) sa de gamle.

Den 4 kommer Francisius med sin öppna bok och regnar det då kommer det att fortsätta i flera dagar.

Den 6 skall ej låtas blod ty det vill ej vara god.

Den 7 kommer St: Birgitta Sveriges förnämsta helgon med sitt Birgitta-kloster. Hon medför ullkardorna till sina nunnor för att de skola sköta annat än "sidda o nonna" och derav bör alla kvinnor "ta rätta."

Den 9 kommer Dionysius, en scythisk mun, vilken dog som abbot i Rom 545. Han gjorde sig odödlig såsom uppfinnare av den kristna tidsräkningen. Han beräknade 520 en påskcykeloch bestående efter de tillförlitligaste gamle uppgifter Christi födelseår till år 753 efter Roms uppbyggande. Den derigenom grundlagda, nu gällande tidsräkningen kom först i det åttonde seklet i allmänt bruk.

Den 14 kommer biskoppen Calixtus i Rom som dog i fångenskap 224. Han instiftade de ännu firade fyra böndagarna i Mars, Maj, Juli och oktober. Han avbildas på runstafven med en stor bispehatt, dessutom bär han ett avlövat träd och avslutar dermed sommarhalfåret. I rimmet heter det nu:

"Om löfven av trån icke gerna vill falla

Då få vi en kall vinter för alla".

Nu börjar också frostfjärilen och lindmätarn, samt ringspinnar m. fl. av sommarens gäster gömma på sina ägg. För de förstnämnde skydda vi oss ju genom limbindlar om träden och för den sista genom att avklippa och

M. 8605:15.

uppbränna ringbildningar. Den gamla hade sitt minnesrim härom så lydande:

"Många kålmatkar(lövmaskar) nästa månad vilja komma,
 Som frukten för ganska liten fromma.
 Knopporna skole de tillsammans av träen förtära
 Och somliga vilja sig av kålen nära.
 Dock man dem om vintern bränna kan
 I Christi ^{Gång(?)} och Blida månad på min sann,
 Om vintern skall du sådant göra,
 Och dess boningar förstöra.
 Om sommaren är det för svårt,
 Att plocka sådan mycken het bort,
 Så snart som Solen sitt sken månd giva
 Vilja de ej längre i boningar bliva.
 Den ena löpar hit den andra dit,
 Och förtära frukten samma tid
 Derför skall du dem(som sagdt är) förderva
 Så kan du mycken frukt förvärfva."

Den 18 kommer evangelisten Lucas med sin feta slakt~~oxe~~ och slaktbänk. Det heter därför:

"Nu är tid att slakta din oxe feta."

Den 21 hava vi den heliga Ursula som fördes med de ellovatusen jumfrur från England till Bretagne, som Engelmännerna intagit, men blevo väderdrivna

till Hunnerna i Tyskland. Hon medför en fana och en pil.

Den 23 går in i våra förder^{fa}s tysta månad som varar till den 22 november, vilket hade avseende på guden Vidar, den tyste och stumma guden, i vars borg eller Solhuus Landvide (solen) nu sades gästa. Denna dystra och stumma månad, då naturen bereder sig till den stundande vintervilan, efterträder de nyssförflutna sköna lifliga och njutningsrika månaderna. Så skulle och Vidar efter världens undergång, samt dess pånyttfödelse och förnyelse, överleva många av de strålande Wallhallagudarne.

"I var naturens åder
Blir blodet stelt och kallt.
När tyste Vidar råder
Han överlever allt
Hvad himmel rikast skänkte
Hvad jorden skönast barn
Ack aldrig vad han tänkte
I ord utalat var."

Den 28 kommer Judas Thaddeus med kornet och "plejeln." Det var därför tid att taga med allvar fatt i plejeln så att man kunde få utträskat till fastlagen. De som träskade längre eller ända till påska ansågs för några "bagasare", och "ettermiddegubbar" som inte kunde hinna med va de skulle i rättan tid.

M 8605:17.

November, vars namn härledes utav Romarnas nionde månad vars latinska namn är novem. Den kallades redan i 1600 talets almanackor för vintermånad. I folkmunnen kallades den också för slaktmånad. Solen löpar i Skyttens stjernbild från den 13 till den 15 dagen i December.

I ett gammalt rim heter det:

"Och vilja gåsen med Märten äta
Helgon alla komma med mycken glädje,
Brizius Biskop skänker vin,
Och beder till gäst Mariam sin
Clemens skänkte Catharinam
och den gode Apostel Andream."

I detta värssrim uppräknas ju hela månadens helgonskara och vad de taga sig till. Vad man deremot skall företaga och uträtta få vi besked om i följande rim:

"De rika nu feta gäss av mig köper,
Jag hugger ved, till elden jag löper,
Till bad och okyskhet vill jag dig icke råda
Att taga drick och åderlåta."

Slagtmånad säger vidare:

"Nu stormen mot rutan slår,
o fede grisen får sitt banesår
än denna nu bliven rätt fet, nu väl!
Det kallar man för svineheld."

Den 1 har vi Alla Helgonsdag som utmärkes på runstaven med nio kors, vilket var ett heligt tal för hedningarna till vilka dessa kors skola utgå. Utav denna orsak hava vi nu vackra dager i början av November vilka kallas "grön dagarne." Allhelgonadag är det också slut med seglationen för året varför det är tid att uppdraga sin båt och vända botten i vädret.

Den 6 är det ju konung Gustaf II Adolf dödsdag.

Den 11 har vi Märten Biskop eller s.k. Mårtensdag med sin feta gås och gamla byalagets räkenkapsdag.

St. Mårtensafton skall man den slagta

Därav både sjuda och steka,

och dermed sedan leka

Som kattor pläga med musen spela.

Bilaga I till November Efterårets merkesdagar.

I November månad vid mårtendagstiden hade bönderna i gamla dager sin mårtendagsstämma med stort gille och årsräkenskaper uppgörelser om vilken mycket är att säga som jag ämnar att beskriva särskilt. Denna mårtensstäm höls i den avgående ålderdomsmannens bostad och ej å Bya stämmoplatsen under skydd av skuggan av byaplatsträden varest byastämmorna hållets under sommar halfåret. Hur en sådan Byastämmoplats få vi tydlig beskrifning på å Hillehögs bys karta beskrifning av lantmätaren den 15 juni år 1763, vilken beskriver byns stämmoplats sålunda: "Hemmans åboarnas Samleplatz, at öfverlägga om Byens ärender och angelägenheter öro mit på gatan utj

Byen omkringsatt med pilarträd och med en grop utj en Rundel instängd. Hvarje åbo har sin sten att sitta uppå och sin Pihl derhos. Åldermanssätet är mit utj genom Inspektor Stenrochts försorg och anstalt är denna anläggning gjordt åhr 1762, Till en Prydmad utj Byen." En bystämmoplats såg således sådan ut. Det märkelige är dock att den var planterad med pilträd. Alla som jag pratat med hade av sina föräldrar fått veta att byastämplatserna voro planterade med de heliga asketräden i vars skugga byamannanaasamlades till byns rådplägnin sittan på var sina stena med en stor flatsten i mitten.

De heliga askträden med sex parbladiga och ett spitsblad i ändan på askbladen sades utgjort grunden till dommare och dess tolf stockemän (nämndemän.)

Om Alla Heljonsdag finnes följande gamla minnesrim

"Will du veta huru dan vinteren vara må,
Så skall du Allhelgonadag i skogen gå,
Och derest en bok uppleta,
Varpå du det skall få veta,
Der må du dig en spån avskära,
Är han torr, varm vinter vill dig nära.
Men är samma spån våt och fuktig,
Då kommer en kall vinter tuktig."

Den 19 kom Elisabeth med hästskon och då är det tid att låta vinter-
sko sina hästar till den 23 då Clemens (Titus Flavius) på sommaren gör
en ända och derefter begynner vinterns tid och med en båge vinsar han
vinterns jakt.

Den 21 kommer Katarina med hjulet och nu är det tid att göra "kring-
gärning", varför hon också medhavar en spinnrock med lintotte på. Nu
skall därför kvinnorna fliteligen spinna alla de dagar som äro tillåtan
så att allt kan vara spunnet tills vi den 7 mars åter ser väfskytteln.

Den 30 kommer St: Andreas Jesu förste Apostel och har därför i folk-
munnen stora tydor med sig och det sägs bland annat:

"Der Andreas kastar sin hatt

Der ligger den till fore natt."

Men det heter också:

"Om Andreas kan braska

Så kan Julen slaska."

Men slaskar inte julen så är Andreas hatt svårsmält och brukar ligga till
våren. Vidare kan man St: Andre afton få reda på om rået blir vått eller
tort varom det i ett gammalt rim heter:

"Du skall ett glas fullt af vatten låta

St: Anders afton låt det ske

Löper det över, du skall då ett vått år se

Men skall det något tort väder komma

M.8605:21.

21.

Då skall vattnet sig över glaset skumma
Det havar och de gamla i stor akt."

Om det blir rengväder Katarina eller Kajsadan och torkar Andersdagen
kommer följande år med dålig gröda, det heter därför i folkrimet:

" Om Kajsa slaskar
o Anders braskar
kommar Olsmässe me kvida."

December månad har fått sitt namn efter Romarnas tionde månad var
latinska namn är decem. I bondepraktikan heter den Christmånad men i
almanackorna har den liksom i folkmunnen hetat Julemånad. Runstavens första
bild är Stenbocken och i dess stjerntecken löper solen från den 13 till
den 10 januari.

Detta gammalt rim heter det:

"Nu kommer jungfru Barbara
Och Nicolaus med Maria,
Anna gör sig glad.
Dernäst kom Thomas, sade: född är Christ,
Staffan hans barn en David glädde vist."

I detta rim omtalas ju alla månader märkliga män och kvinnor och i följande
få vi reda på vad som skall eller icke skall göras:

"Nu vill jag leva i ljuflighet
och slagta till jul en oxefet,
Och vill jag mig nu varm hålla
För hoppandes att överleva vintern den kalla."

Christmånad säger vidare i ett gammalt rim:

"Nu klädes de rika i zoben och Mård,
De fattige blott i Lom och får!
Men alla når blott de dertill hava hälsan
I himlen varandra dricke på pälsen."

Den 4 kommer den heliga Barbara med kana och just nu är det ännu som vetenskapsmännen säger den dagen då marken i medeltal är snöbetäckt.

Den 6 är det Nicodemus. Hans tecken är en orm som biter sig i stjärten tydande på att nu haver alla ormar lagt sig i vinterdvala.

Den 8 hava vi åter Korsmässa eller Marie aflelse dag, för att dagen efter den 9, efterföljas av sin moder St: Anna med förande en drickeskanna, därmed hänsyfande på att nu skall julaölet vara färdigt.

Den 13 har vi Lucie med sin ljusesax till att snoppa ljusen den långa natten. St: Lucie ger oss årets längsta natt, men strax derefter kommer solen till oss igen. I folkrimet heter det:

"Lucelånge nat
Får då stubben en hatt
Så ligger den till Froenatt."

Den 20 kommer st: Jacob och förutsäger om kommande år varom det heter:

"Skiner solne på St: jacobi dag
Då skall man giva över stor köld klag
Om det regnar betyder varmt och frukt
Men skiner solen med reng få vi ingen frukt."

Den 21 kommer apostelen Thomas med två korslagda träd och gör kors för julafriden vilken härmed tager sin början och derfor bör allt nu vara undanstökat ty nu är det ju snart lillafuleafton.

Den 24 och Juldagen den 25 markeras med två korslagde dryckeshorn och ett lindebarn med gloria.

Den 26 Annandag jul utmärkes med ett dryckeshorn och några stenar med vilka den helige Stephanus stenades.

Den 27 Evangelisten Johannes dag har ett dryckeshorn med en duva på.

Och den 28 Menlösa Barns dag är också utmärkt med kors dryckeshorn och ett huggande svärd påminnande om konung Herodes barnablodbad. Således fyra julehögtidsdagar, nemligen Juladag, annan, tredje och fjerdedag jul.

Den 31 har vi Sylvester varmed året slutar med samma runa och årsbokstaf som det börjat så vida det ej varet skottår, ty då är det en runa längre framme. Har det ej varet skottår får således nyårsafton och nyårsdagen

samma årsruna eller söndagsbokstaf.

Våra hedniska förfäder räknade icke året såsom vi i från den 1 januari dagen utan från den dagen som vi hava till den 22 december då solen gick in i Skyttens tecken som de sade att hon då gick in i solhuset Ydalir (eller Ydalen) ty så hette Ullorsborg som man trodde vara belägen vid himmelens yttersta ända. Denna deras månad var helgad åt jagtens och vinterns gud. Ulle, som även kallades båg-asen ty han var en väldig jägare.

Om December heter det i Bondepraktikan:

"Ett träd som avhugges i de två dagar tro mig,
Som i Jul faller och i Thomas månad först,
Det varar längstarkt och färst,
Det bliver icke maskstunget och ej rutna kan,
Ju äldre ju hårdare på min sanna,
Det bliver på åldern hårdt som sten,
Det år under sådant sker i gemen."